

Ústav světových dějin

Posudek vedoucího bakalářské práce

Karel Malý: Role Portugalska v bezpečnostní politice Spojených států amerických v letech 1943–1949, Praha 2015, 54 stran rkp. + přílohy

Karel Malý se ve své bakalářské práci zaměřil na analýzu vztahu mezi Spojenými státy americkými a Portugalskem v době druhé světové války a krátce po ní. Jedná se o téma v české historiografii doposud téměř nereflektované (Jan Klíma se věnoval zejména vnitřní dějinám Portugalska), přesto nabízí řadu otázek pro historický výzkum. Portugalsko, jež začalo pod vedením Antónia de Oliveiry Salazara od třicátých let směřovat k autoritativnímu typu zřízení (Estado Novo), vyhlásilo po začátku druhé světové války neutralitu. Postupem času se ale začalo, zejména kvůli geostrategické poloze Azorských ostrovů, stávat důležitým partnerem pro Velkou Británii a Spojené státy americké. Jeho role v bezpečnostní politice USA se ještě navýšila po vzniku studené války, a přestože Portugalsko konce čtyřicátých let nelze označit za demokratický stát, bylo přizváno do Severoatlantické aliance, jejíž zakládající smlouva se hlásila k „zásadám demokracie, svobody jednotlivce a vlády zákonů“. Pro Malého se tedy nabízela možnost zodpovědět, do jaké míry Spojené státy ve svých válečných cílech a později bezpečnostních zájmech spolupracovaly s nedemokratickými režimy. Bohužel již na tomto místě je potřeba konstatovat, že autor se s tímto úkolem příliš dobře nevyrovnal.

V prvních kapitolách se Karel Malý zabýval měnící se rolí Evropy v bezpečnostní a strategické politice Spojených států. Správně hodnotí, že i vývoj techniky (letadla, lodě) dopomohl k bezpečnostnímu provázání mezi Evropou a Spojenými státy. Americké vlády v meziválečném období preferovaly politiku izolacionismu a nevměšování do záležitostí Evropy, po druhé světové válce již ale vývoj v této části světa z bezpečnostního hlediska ignorovat nemohly. Třetí kapitola je věnována vývoji Portugalska během druhé světové války. Malý velmi stručně popisuje vznik autoritativního režimu v této zemi, určitý prostor pak věnuje samotné osobě Salazara. V následujících částech již ale analyzuje Salazarův přístup k oběma válčícím „blokům“ a snaží se zodpovědět, z jakých důvodů začaly Velká Británie

Ústav světových dějin

a Spojené státy jevit zájem o Portugalskem vlastněné Azorské ostrovy. Malý tyto kapitoly zpracovával z edice pramenů *Foreign Relations of the United States of America*, ale jejich potenciál nevyužil dostatečně. Působí stručným, někdy až chaotickým dojmem a nejedná se o příliš povedenou analýzu. Chybí detailnější rozbor smluv mezi Velkou Británií a Portugalskem a Spojenými státy a Portugalskem ohledně využívání Azorských ostrovů. V následujících částech Malý nastiňuje pokračování spolupráce mezi Salazarovým režimem a Spojenými státy americkými po druhé světové válce. Je škoda, že se autor více nevěnoval americké pomoci (v příloze se nachází tabulka s její výší) Portugalsku. Velmi stručné jsou pak části ohledně začleňování této země do Severoatlantické aliance. V práci zcela chybí zhodnocení, jak USA a v jiných evropských státech rezonovala snaha americké vlády o začlenění nedemokratického režimu do NATO, přitom tato otázka měla být jeden ze stěžejních cílů práce.

Kromě již zmiňovaných FRUS Malý pracoval zejména se sekundární literaturou, jejíž počet je skromný a chybí tituly, které by celou problematiku zařazovaly do širšího kontextu. Dokonce jako jeden ze zdrojů nepochopitelně používá rozhlasový pořad Českého rozhlasu *Antonio Salazar – atypický diktátor* (navíc chybně uvádí jméno moderátora pořadu). Ze stylistického hlediska práce není vydařená. Text působí kvapně napsaný, některé části se čtou velmi „krkolomně“ a není patrné, co autor chtěl říci. Tyto nešvary budou souviset s tím, že Malý v posledním semestru bakalářského semináře nepracoval dostatečně, práci pak dopisoval na poslední chvíli. Ocenit je ale potřeba jednu z příloh – mapu leteckého spojení mezi Spojenými státy a Evropou, která jasně demonstruje strategický zájem amerických vlád o Azorské ostrovy.

Karel Malý bohužel nevyužil potencionálu tématu, jímž se zabýval. I přes výše zmíněné připomínky jeho bakalářská práce splňuje požadavky na tento typ kvalifikační práce. Doporučuji ji k obhajobě, ale navrhuji hodnocení „dobře“.

V Praze, 1. 9. 2015

PhDr. Jan Koura, Ph.D.